09.10.2024.р.Гр.21. Історія України. Урок№60.

Тема: «Радянізація» західних областей УРСР.

Після звільнення Західної України від німецьких загарбників на її території були розташовані частин Червоної армії та підрозділ НКВС (НАРОДНИЙ КОМІСАРІАТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ) , за допомогою яких відновлювалася діяльність радянської адміністрації. У грудні 1945 року у структурі ЦК КП(б)У України було утворено спеціальний відділ, що координував питання, пов'язані з радянізацією західних областей. Водночас розгорталася активна робота з добору кадрів, на які могла спиратися радянська влада. У західних областях було розгорнуто радянізацію.Дійсно, радянізація – це індустріалізація, колективізація та культурна революція.

«П+» Позитивний характер	«М -»Негативний характер
Реконструкціятрадиційнихгалузей Створенняновихгалузейпромисловості Зростанняпромисловості на 230 % ЗахіднаУкраїна мала рекордні для УРСР темпирозвиткупромисловості	Форсованаколективізація Виселення тих, хтоопирався , на схід Процесрусифікації

Направлення до Західної України для забезпечення радянізації робітників державно-партійного та комсомольського апарату (до середини 1946 р. – 86 тис. осіб). Призначення на ключові посади в партійних, державних, місцевих органах представників східних регіонів України. Наприкінці 1946 р. - лише 12,1% займали місцеві працівники в органах влади. У західних областях України створювалася мережа більшовицьких і комсомольських організацій, формувалися професійні спілки. Радянізація економічного життя західних областей і колективізація здійснювалась за «старим сценарієм» - обов'язковими компонентами якого були індустріалізація та масова колективізація.

Розвиток промисловості західних областей здійснювався досить швидкими темпами. Відбувалося це в двох основних напрямах - відбудова та реконструкція традиційних галузей (нафтова, побутова, деревообробна) та розвитку нових (машинобудівна, приладобудівна, хімічна, електротехнічна). Зароджується державна швейна та хімічна промисловість, зростає видобуток та переробка нафти, газу, організовуються геологорозвідувальні роботи для пошуку нових запасів нафти, газу, а також інших сировинних і мінеральних ресурсів, зокрема сірки, мінеральних вод, формується система промисловості та торговельно-споживчої кооперації. З різних районів СРСР та з Німеччини у Західну Україну доставлялися обладнання, технології. Уже в 1945-1946 рр. почали випускати продукцію львівські заводи електроприладів і електроламп, телеграфно-телефонної апаратури, сільськогосподарських машин та ін. У 1949 р. налагодив випуск промислової продукції завод автонавантажувачів (перше підприємство такого типу не тільки в західних областях, але й в Україні). 1949 р. розпочалось шахтове будівництво Львівсько-Волинського вугільного басейну. 1948 р - перший газопровід - Дашава – Київ. 1950 відкрито велике родовище сірки = Роздольське. У 1949 р. в західних областях України діяло 2500 великих і середніх промислових Надзвичайно швидка індустріалізація Західної України мала На меті не лише створення нового індустріального центру, а й зміну традиційної структури населення краю, збільшення в ньому питомої ваги тих прошарків, які могли б служити надійною соціальною базою радянської влади.Ключові посади в управлінні промисловістю обіймали вихідці з інших регіонів країни. З приходом на західноукраїнські землі радянських військ відновилася розпочата ще у 1939—1941 рр. примусова колективізація сільського господарства. Якщо наприкінці 1945 р. в західних областях України було лише 145 колгоспів, які об'єднували 5,5 тис. селянських господарств, то на середину 1950 р. кількість колгоспів досягла 7200, а чисельність об'єднаних у них селянських дворів дорівнювала 1,5 млн., або 93% від загальної їхньої кількості. Отже, 1950 р. став роком суцільної колективізації краю, в тому числі Буковини й Закарпаття. Примусова колективізація, антинародна податкова політика, командні методи

хлібозаготівель викликали незадоволення селянства, яке поповнювало лави вояків УПА, підпільного опору структур ОУН. Радянізація західноукраїнських земель супроводжувалася репресіями місцевого населення,греко-католицька частина якого не розуміла чи не погоджувалася з політикою сталінського керівництва.

Жертвою репресій стала і Українська греко-католицька церква (УГКЦ), яка на період закінчення Другої світової війни мала 3040 громад, 4400 церков, 127 монастирів, близько 4 тис. священнослужителів та 5 млн віруючих. Проте московська правляча верхівка вбачала в українських греко-католиках потенційного ворога, який створював ідеологічне підґрунтя національно-визвольної боротьби в західних областях. Радянське керівництво ініціює «саморозпуск» УГКЦ. 11 квітня 1945 р. заарештовано значну кількість єпископів ГКЦ на чолі з митрополитом Йосипом Сліпим. Майже через рік (8 березня 1946 р.) відбувся Львівський церковний Собор. На ньому «ініціативна група», очолювана єпископом ГавриїломКостельником, запропонувала «возз'єднання УГКЦ» з православ'ям і повернення до РПЦ, ліквідацію Берестейської церковної унії 1596 р. і повний розрив із Ватиканом.УГКЦ стала діяти підпільно= "церква в катакомбах" В серпні 1949 року було ліквідовано УГКЦ на Закарпатті . Лише в травні 1990 року була зареєстовано першу громаду УГКЦ = Митрополит Іван Любачівський. Масова колективізація, депортації населення, репресії проти мирних жителів, заборона УГКЦ спричинили посилення збройного опору національного підпілля, яке після Другої світової війни вело боротьбу проти сталінського тоталітаризму'

Керівником збройної боротьби УПА на українських землях у цей час був Роман Шухевич(псевдонім — Тарас Чупринка), головнокомандувач УПА (1943-1950), голова Генерального секретаріату Української головної визвольної ради (1944-1950).

Степан Бандера в ці роки перебував за кордоном, звідки здійснював загальне керівництво діяльністю ОУН.

У 1945-1946 рр. боротьба УПА з органами МВС-МДБ, військами, винищувальними загонами та групами самозахисту з місцевих активістів досягла апогею. Повстанці мусили змінити свою тактику. Великі підрозділи, чисельність яких становила 400-500 чол., були переформовані в дрібні загони, що дислокувалися в лісах. Добре озброєні і згуртовані, вони були надзвичайно боєздатними, максимально пристосованими до партизанської війни. В сільській місцевості була створена густа мережа підпільних боївок. Радянська влада, і то не скрізь, існувала тут лише вдень.

На початку до квітня 1946 р., забезпечивши вирішальну перевагу в живій силі і техніці, війська НКВС повели новий наступ проти УПА. Повстанці зазнали величезних втрат 1 до 40% особового складу=оперція " Велика блокада "= УГВР прийняла рішення про демобілізацію повстанців

Протягом 1945—1949 рр. радянське керівництво п'ять разів оголошувало амністію для учасників повстанської боротьби Загалом, у ході збройних акцій УПА та підпілля ОУН, спрямованих, передусім проти репресивно-карального апарату, загинуло понад 30 тис. цивільних громадян та військовослужбовців. Відповіддю на це стали депортації та репресії проти жителів краю. Протягом 1944-1952 рр. в західних областях України репресіям у різних формах (у тому числі розстрілам) було піддано Майже 500 тис. чол. За цей час у східні регіони було депортовано 230 тис. західноукраїнців. Жертвами насильства були селяни, представники національної інтелігенції, підозрювані у Зв'язках з націоналістичним підпіллям, духовні особи. Операція «Захід» — каральна акція уряду СРСР проти УПА, примусова наймасовіша депортація населення Західної України (за винятком Закарпаття[1]), проведена 21 жовтня 1947 року. Одним із головних завдань операції було нейтралізувати український визвольний рух у Західній Україні, зокрема діяльність Української повстанської армії

та тих хто їй співчував та допомагав. Протягом одного дня з Західної України до Казахстану та віддалених районів Сибіру депортували понад 78[2] тисяч осіб. Виселенню підлягали за попередньо складеними списками члени родин оунівців та повстанців. Це не єдина, але наймасовіша депортація, здійснена в Західній Україні. Усього в 1940-х і на початку 1950-х років із Західної України насильно вивезли 203 тисячі осіб. Більшість із них опинилася в Казахстані. На початку 1948 р. частина підрозділів УПА перейшла на територію Польщі, деякі загони через Чехословаччину прорвалися в західну зону Німеччини. 5 березня 1950 року, оточений спецпідрозділами МВС-МВД, неподалік від Львова загинув командир УПА Роман Шухевич. 1954 р заарештований був керівник УПА з 1950 р Василь Кук. 1959 році в Мюнхені радянські спецслужби вбили С Бандеру .Це була важка втрата для повстанців.Але збройне підпілля продовжувало організовану боротьбу до травня 1954 р., а деякі дрібні його групи діяли ще довше. З метою припинення цієї діяльності у 1956 р. була оголошена чергова амністія. Однак і на цьому боротьба не закінчилася. Окремі оунівські групи були викриті в 60-ті роки.

Посилання:

https://www.youtube.com/watch?v=MO4JesgwGA8

Д/з: §4.